

svom istraživanju može biti primijenjena i u proučavanju frazeoloških pojava u publicističkom diskursu drugih slavenskih jezika, pa i hrvatskoga. Prema našem mišljenju, knjigu valja preporučiti slavistima, posebno rusistima i ukrajini-

stima, koji se zanimaju za frazeološke teme, zatim za problematiku vezanu uz jezičnu kulturu, sociolingvistiku, translologiju, a ona bi svakako mogla biti korisna i studentima filoloških slavističkih grupa.

Tetyana Fuderer

OD A DO Ž O ISTRAŽIVANJIMA HRVATSKE FRAZELOGIJE

Željka Fink Arsovski, Barbara Kovačević, Anita Hrnjak

BIBLIOGRAFIJA HRVATSKE FRAZELOGIJE

I CD s popisom frazema analiziranih u
znanstvenim i stručnim radovima

(*Knjigra, Zagreb, 2010.*)

Možda i nije toliko uobičajeno pisati prikaze bibliografija, međutim u ovome slučaju riječ je o bibliografiji koja svakako zaslužuje biti predstavljena. Riječ je o *Bibliografiji hrvatske frazeologije* autorica Željke Fink Arsovski, Barbare Kovačević i Anite Hrnjak objavljene 2010. godine u izdanju Knjigre. U čemu je vrijednost te, samo izgledom male, publikacije pokušat ćemo istaknuti u ovome prilogu.

Frazeologija je jedna od mlađih jezikoslovnih disciplina čiji je razvoj u Hrvatskoj započeo prije četrdesetak godina, točnije sedamdesetih godina XX. st. Tada je u časopisu *Jezik* (god. 18, sv. 1, 1970/1971) objavljen prvi članak frazeološke tematike naslova "O strukturi frazeologizama" autorice Antice Menac. Ona je nakon toga objavila cijeli niz članaka, okupila oko sebe frazeologe koji su postali jezgrom Zagrebačke frazeološke škole

te već osamdesetih godina pokrenula ediciju *Mali frazeološki rječnici*. Zbog svega toga akademkinja Antica Menac smatra se utemeljiteljicom hrvatske frazeologije, a njezin neumoran rad na istraživanjima hrvatskih frazema nastavlja se i danas. Osim A. Menac u tom prvom razdoblju mnogo je za popularizaciju frazeoloških istraživanja učinio prof. dr. Josip Matešić, autor prvoga frazeološkog rječnika hrvatskoga jezika (1982) iako tada uz dodatak srpskoga jezika. Treća najzaslužnija osoba za razvoj hrvatske frazeologije jest Željka Fink Arsovski autorica prve frazeološke monografije (*Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*, 2002) te brojnih drugih članaka i nekoliko rječnika. A. Menac, J. Matešić i Ž. Fink Arsovski čine trojicu hrvatske frazeologije koji je dao poticaj mnogim kasnijim istraživačima frazeologije, kako frazeolozima

tako i **onima kojima frazeologija nije primarno područje istraživanja**, ali je se dotiču makar u nekim od svojih radova.

Bibliografija hrvatska frazeologije objavljena je u dva oblika – tiskanom i digitalnom, a **obuhvaća, kako ističu autorice u Predgovoru, njima dostupne radove objavljene od 1970. do 2009. godine**. Sastoji se od dvaju dijelova: popisa radova i popisa frazema analiziranih u njima. Prvi dio, popis radova, objavljen je i tiskano i digitalno na CD-u, a obuhvaća pet manjih dijelova:

1. *znanstveni i stručni članci* (str. 11–76)
2. *knjige, monografije, poglavlja u knjigama* (str. 77–79)
3. *jednojezični i višejezični frazeološki rječnici* (str. 80–88)
4. *doktorske disertacije i magisteriji* (str. 89–90)
5. *prikazi knjiga, monografija, rječnika, zbornika* (str. 91–98).

Autori su poredani abecednim redom njihovih prezimena, a popis radova je kronološki. Također, najprije se navode samostalni autorski radovi, a potom oni pisani u suautorstvu. Autori članaka pisanih na ruskom ili ukrajinskom jeziku prvo su napisani latinicom, a potom slijedi ćirilični zapis. Time je omogućeno lakše traženje radova pojedinoga autora.

Dio u kojem su popisani jednojezični i višejezični frazeološki rječnici čine i članci sastavnim dijelom kojih su manji ili veći rječnici, a takvi se radovi navode dvaput: u popisu članaka i u popisu rječnika. Popis rječnika pokazuje značajan razvoj frazeografskoga rada od osamdesetih godina do 2009. godine, a nastavlja se i dalje jer ima još frazeografskih praznina koje u budućnosti treba popuniti.

Iz *Bibliografije* se može zaključiti da su hrvatski frazemi proučavani s različitih aspekata: strukturnog, kategorijalnog, semantičkog, sintaktičkog, etimološkog, stilskog i sl. Pisano je i o funkcioniranju frazema u kontekstu, o nastajanju novih frazema, načinima nastanka frazema i njihovu podrijetlu. Pojedini radovi posvećeni su frazemima sa samo određenim sastavnicama, neki obuhvaćaju semantička polja, a radovi koji polaze od suvremenih i to kognitivnih semantičkih teorija analiziraju i frazemske koncepte. Predmet istraživanja i analize su osim frazema hrvatskoga standardnog jezika i oni zabilježeni u starijim rječnicima, djelima starijih, ali i novijih hrvatskih pisaca, a mnogo je radova u kojima se analiziraju dijalektni frazemi. U *Bibliografiji* prevladavaju radovi pisani na hrvatskome jeziku, ali ima i onih na drugim slavenskim ili neslavenskim jezicima.

Drugi dio *Bibliografije* nalazi se samo na CD-u, a sadržava *Popis frazema* (str. 100–814) spomenutih i analiziranih u znanstvenim i stručnim člancima. Popis obuhvaća osim frazema u užem smislu i frazeme u širem smislu (npr. složeni veznici, čvrste sveze riječi, frazeosheme, termini, krilatice i sl.) jer i takve primjere pojedini autori uvrštavaju u svoje radove smatrajući ih frazemima. Popis frazema strukturiran je kao svojevrсни rječnik frazema, a svojim bi opsegom od 714 stranica to sasvim sigurno, uz dopune, mogao i biti. Stoga se može i u popisu govoriti o rječničkom članku koji je strukturiran prema već ustaljenim principima primijenjenima u *Hrvatskom frazeološkom rječniku* (2003). To znači da je na prvom mjestu nadnatuknica kao glavna frazemska sastavnica određena morfološkim

principom prema sljedećoj hijerarhiji autosemantičkih vrsta riječi: imenice, poimenčene riječi, pridjevi, glagoli, brojevi i zamjenice. Ispod nadnatuknice navodi se kanonski oblik frazema tiskan debelim slovima, a različitim oblikom zagrada označava se varijantnost frazema ili donose informacije o kontekstu u kojem se javlja. Nakon kanonskoga oblika frazema nabrajaju se svi frazemski oblici navedeni u člancima, a za svaki se bilježi autor (ili autori), godina tiskanja članka i stranica na kojoj se spominje. Time se bez ikakvih poteškoća može pronaći izvor frazema. Na kraju popisa donosi se popis frazema na stranim jezicima koje autori članaka navode u okviru hrvatskoga frazeološkog fonda. Popis frazema sadrži velik broj frazema različitih po svom izvoru i postanku i stoga predstavlja svojevrsnu riznicu hrvatske frazeologije.

Na kraju se može reći da je *Bibliografija hrvatske frazeologije* hvalevrijedno djelo iza kojega stoji ogroman trud i naporan rad autorica koje su na jednome mjestu sabrale sve radove kojima je hrvatska frazeologija u užem i širem smislu predmet bavljenja. Time su svim budućim

istraživačima frazeologije, ali i drugim stručnjacima kao i studentima i svima koje frazeologija zanima, olakšale potragu za literaturom. Posebnu vrijednost bibliografiji daje *Popis frazema* koji omogućuje uvid u dosada analizirane frazeme i time olakšava posao svim istraživačima čija se istraživanja nastavljaju na ona započeta u radovima okupljenima u *Bibliografiji*. Velika prednost bibliografije i popisa frazema je sustavnost, dosljednost i praktičnost u obradi građe i njezinu prikazu. Posebno je važno istaknuti da *Bibliografija* pokazuje koliko je frazeologija, iako mlada disciplina, proširena i razvijena u hrvatskome jezikoslovlju.

Vjerujemo da će *Bibliografija* biti poticajna mnogima jer će ih usmjeriti u njihovim istraživanjima i pokazati da ima još neistraženih područja hrvatske frazeologije koja valja opisati u nekim budućim radovima. Nadamo se da će ti radovi pronaći svoje mjesto u nekom ponovljenom, proširenom izdanju *Bibliografije hrvatske frazeologije*. Do tada, autoricama zahvaljujemo što smo njihovim djelom mnogo toga *dobili na tanjuru, pladnju, bez muke* ili ...

Maja Opašić